

მშვემსი

1883-1889

გ ა ზ ე თ ი ს ფ ა ს ი :

«მშვემსი»

«მშვემსი» რუსული გამოცემით

12 თვეთ 5 მან.
6 — 3 —

12 თვეთ 6 მან.
6 — 4 —

გაზეთის ფულის და ყოველ გვარი წერილების გაგზავნა შეიძლება ამ ადრესით: *въ контору редакци „Мѣмесъ“ (Пастырѣ).*

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც რედაქციაში იქნებიან გამოგზავნილნი დასაბეჭდავად, უთუოდ ვრცელად და გასაგებად უნდა იყვნენ ავტორთაგან სელ-მოწერილნი. ავტორთაგან გამოგზავნილი სტატიები შეიძლება ხან-დის-ხან შემოკლებით და შესწორებით დაიბეჭდონ.

სტატია, რომელნიც არ დაიბეჭდებიან, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მათის ხარჯით უკანვე დაებრუნოს.

სტატიები მიიღებიან რუსულ ენაზედ დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

«მშვემსი» გამოდის თვეში ორჯერ, ყოველი თვის იახეთმეტს და ოც-და-ათ ღირსებაში.

უწყბიდეხი სინოდის ოპერ-პრეკურორი კ. პ. ზობედეფანსკე.

შუქილესი სინოდის ოპერ-პროკურორი ქონსტან-
ტინე ვატიას ქა ვოვანუშენსკი.

როდესაც ამას წინეთ გარდაცვალებულმა გრაფმა
დ. ა. ტოლსტოიმ თავი დაანება უწმინდესი სინოდის
ობერ-პროკურორის თანამდებობას, ხელმწიფე იმპერა-
ტორმა რუსეთის ეკლესიის სამართველო სართვეში
დააყენა კაცი, რომელსაც ყველაზედ უკეთესად
შეეძლო შეესრულებია ძნელი საქმე—ყოფილყო
«თვალად ხელმწიფისა», ვითარცა «სასულიერო კოლ-
ლეგიის უმაღლესი მაჯულისა» და ვითარცა
პრესბუთლი სარწმუნოების დოღმატების უმაღლესი
მცველისა და მფარველისა და მართლ-მადადებლობისა
და წმ. ეკლესიაში ყოველავე კეთილ-წესაერების
ზედამხედველისა. მსრფთი კაცი იყო პონსტანტინე
პეტრეს ძე პობედონოსცევი; იგი დანიშნულ იქმნა ობერ-
პროკურორად 24 აპრილს 1880 წელსა. პონსტანტინე
პეტრეს ძის მაღალი გონებრივი და ზნეობრივი თვა-
სებანი სანატრელი სისრულით მხად ჰყოფდებ მასს ამა
მაღალი და პასუხის საგებელი სამსახურისათვის.

მამა კონსტანტინე პეტრეს ძისა წარმოსდგებოდა სასულიერო წოდებისაგან და მოსკოვის უნივერსიტეტში პროფესორობდა; თვითონ კონსტანტინე პეტრეს ძემ შეასრულა სწავლა სამოქალაქო სჯულისა სასწავლებელში და ამიტომ მისი მომავალი სამსახურის ასპარეზი ეკუთვნოდა სამსახურს უწყებას. ამ უწყებაში იმსახურა მან 25 წლამდე, უმათერესად მოსკოვის სენატში, მხოლოდ რამოდენიმე ხანს ასწავლიდა მოსკოვის უნივერსიტეტში სამოქალაქო სამართლის წარმოებას, ხოლო შემდეგ მას მიაღწევს იურიდიულ მეცნიერებათა სწავლება განსვენებულ მეკეცადრის ცესარევიჩის ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძის და დიდი მთავრის ალექსანდრე ალექსანდრეს ძისათვის, რომელიც დღეს მშვიდობით მეფობს. კონსტანტინე პეტრეს ძის მოღვაწეობის მეორე ნახევარი იწყება 1872 წლიდან, როცა იგი დანიშნულ იქნა სახელმწიფო რჩევეს წევრად. ამ დროს იგი ცნოველს მოწაწილეობას იღებდა თავისუფალი ფლოტის გამგეობის საქმეებში და თავს-მჯდომარედ იყო მის გამგეობაში მყოფ საზოგადოებისა.

იურიდიულ მეცნიერებათა ზედ-მიწეწი თი ცოდნ ა
კონსტანტინე პეტრეს ძისა ცხადლ აჩნია მის მრავალ
რიცხოვან თხზულებათა, რომელთაგან ზოგი დაბეჭდილ-

ნი იყვნენ «Рук. Вѣд.»-ში და ზოგნი სხვა უმთავრესად სამეცნიერო დრო-გამოშვებითი გამოცემებში. განსაკუთრებით დაფასებულია იურისტებისაგან მისი თხზულება, სახელად «სამოქალაქო სჯულის კურსი», სამ წიგნად; ეს წიგნი უკვე გამოიცა ორგზის და დღეს იგი შეადგენს ბიბლიო-გრაფიულ იშვიათ განძს. იმ-ტორიულ თხზულებათაგან შესანიშნავნი არიან: 1) ახალი მოგზაურობანი აღმოსავლეთის ქვეყნებში.— შინაური ცხოვრება პალესტინაში.— ტიშენდორფი და სინაელი დაბადება. 2) ჩემის აზნაურის ვარტისლავის თავ-გადასავალი კონსტანტინეპოლში და მძიმე პატარობის დროს თათრების ხელში, ავსტრიის დესპანთან ერთად 1591 წელში,—თარგმნილი ჩეხური ენიდან. ღასასრულ მასვე ეკუთვნის ჩინებულიად დაწერილი და ფრიად საინტერესო წიგნი: წერილები ხელმწიფე მემკვიდრე ცესარევიჩის მოგზაურობაზე რუსეთში პეტერბურგიდან ყირიმამდე, გამოცემული 1864 წელში.

მხურვალე სარწმუნოებრივმა გრძნობამ, რომლითაც უზეად დაჯილდოებულია ბუნებისაგან კონსტანტინე პეტრეს ძე, დიდი ხანია, რაც მიიზიდა იგი საეკლესიო ისტორიის შესწავლისა და სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი წიგნების კითხვისადმი. როგორც ძველი, აგრეთვე მრავალი ახალი ენების მშვენიერად ცოდნამ შეაძლებია მასს წაეკითხნა და გასცნობოდა ყოველივეს, რაც კი რამ შესანიშნავი არის საეკლესიო-სარწმუნოებრივ მეცნიერებაში, და მისი წიგნთ-საცავი კერძოდ იურიდიულ წიგნებთან ერთად წარმოადგენს სხვა-და-სხვა საუკუნეთა და სხვა-და-სხვა ხალხთა მრავალ საღვთისმეტყველო თხზულებათაც. საღვთისმეტყველო მის დაუღალავ მეცადინეობას მოჰყვა მშვენიერი თარგმანი ლათინური ენიდან ორმა ძემშიელის შესანიშნავი წიგნისა «იესო ქრისტეს მიბაძვა», რომელიც გამოვიდა 1869 წელში და ხელ-მეორედ დაიბეჭდა 1880 წელში.

თუმცა ყოველივე ამან იმასაც დაუმატებთ, რომ
ქონსტანტინე პეტრეს ძე შემკულია მტკიცე ლოლი-
კურის მსჯელობის ნიჭით, ღრმა და ნათელი გააჭრია-
ხობით და შესანიშნავი მჭევრმეტყველობით, რომელიც
მან გამოიჩინა მრავალს სიტყვებში, განსაკუთრებით
ფრიად მშვენიერი იყო მისი სიტყვა კიევში რუსთა
ნათლის დების 900 წლის დღესასწაულობაზე,—
ჩვენ ადვილად დაერწმუნდებით, რომ შემდეგ ტალს.
ტოისა ღვთიე-განსვენებულ ხელმწიფე იმპერატორს
აღექსანდრე ნიკოლოზის ძეს უკეთესი კაცი არა ჰყავ-

და, რომ მისთვის ობერ-პროკურორობის თანამდებობა მიენდო. მსგავსად თავის წარჩინებულის მოადგილისა, კონსტანტინე პეტრეს ძე გამოვიდა თავის მოღვაწეობის ახალს ასპარეზზედ გარკვეულის განზრახვებით და მტკიცედ განსაზღვრული პროგრამითა და მედგრად და კვალ-და-კვალ შეუდგა თავის მოქმედების გამოხატულის გეგმის განხორციელებას და აღსრულებას. როგორც ეკლესიის გულ-მოდგინე და მორჩილი შვილი იგი მთელის თავის ძალღონით, სულითა და გულით შეუდგა მისი ინტერესების დაცვას, რათა დაეფარა ეკლესია სხვა-და-სხვა მავნებელ აზრთა და მოვლენათაგან და გაესწორებია ყოველივე ის, რაც ამახინჯებდა მის ნათელს სახეს, ეკლესიის ქეშმარიტ დანიშნულების გაუგებლობისა გამო, ანუ შემცდარ და უადგილო ზომათა ხმარების მეოხებით მის გასაწმენდელად და ასამაღლებლად.

პირველი საქმე, რომელზედაც კონსტანტინე პეტრეს ძემ მიაქცია თავისი ყურადღება—იყო მის დანიშნვამდე ცოტა ადრე მომხდარ სამრევლოთა და ეკლესიის კრებულთა შემოკლება. ამ უკანასკნელი ზომით სურდათ გაეუმჯობესებიათ სამღვდელოების ნივთიერი მდგომარეობა; მაგრამ ამ ზომის სისრულეში მოყვანამ მრავალ მიზეზთაგან იქონია არა სანატრელი შედეგები: ზოგიერთი ეკლესიების მთლად დახურვამ და ზოგში ღვთის-მსახურების შეჩერებამ ცუდად იმოქმედა ლოცვა-ვედრების შეჩვეულ სამწყსოზღდ, რომელიც ამ ნაირად მოკლებული შეიქმნა, სხვა ეკლესიების სიშორისა გამო, ყოველივე ნუგეშს თავის სარწმუნოებრივ გრძნობათა დასაკმაყოფილებლად. ამ სამწუხარო მოვლენათა გამო დახურული ეკლესიები ხელმეორედ გააღეს. რაც შეეხება სამღვდელოების ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესობას, ამისათვის თან-და-თან ინახებიან სხვა-და-სხვა საშუალებანი.

მეორე უმთავრესი ზომა კონსტანტინე პეტრეს ძისა იყო აღდგინება და გავრცელება საეკლესიო-სამრევლო სკოლებისა. ამ დიდის და ფრიალ კეთილნაყოფიერი ზომის საფუძვლად დადებულ აზრს შეადგენდა სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი აღზრდის საჭიროება ჩვენი ხალხისათვის, რომელიც თვითონა გრძნობდა ამ საჭიროებას და თვით ძველი დროიდგანვე უპირატესობას აძლევდა ეკლესიურ სწავლა-მეცნიერებას ეკლესიური წიგნების საშუალებით და სასულიერო მასწავლებელთა მეოხებით საერო სწავლა-განათლებლაზე, რომლიდანაც უმეტეს ნაწილად განდევნილ იყო სა-

რწმუნოებრივი ელემენტი. ამ სახით ახალი სკოლა ეთანხმება ხალხის არსებით მოთხოვნილებას და ძველი მართლ-მადიდებელი დაწესებითი სწავლის იდეალს და წარმოგვიდგენს იმ წყაროს, რომელიდანაც ხალხი შესძლებს მიიღოს მართლ-მადიდებელი სწავლა სარწმუნოებაზე და ქრისტიანულ ზნეობაზე და სიყვარული მართლ-მადიდებელი ეკლესიის წეს-წყობილებისადმი. თუ რამოდენად თანაფერძნობს ხალხი ამ ახალ სკოლას, ეს სჩანს მრავალ იმ განჩინებისაგან, რომელთაც ადგენენ სოფლის საზოგადოებანი ამ სკოლის სასარგებლოდ და ერობათა მრავალი დადგენილობანი, რომელნიც სჩაბრულოთ გადასცემენ თავიანთ სკოლებს უწყმიდეს სინოდთან არსებულს საეკლესიო—სამრევლო სკოლების რჩევას. მს საზოგადოებანი და ერობანი არ ზოგვენ აგრეთვე ფულსაც ამ სკოლების შესანახად და საეკლესიო-სამრევლო სკოლები დღითი-დღე მრავლდებიან და იზილვენ თავისკენ მრავალთა მოწაფეთა. როგორც სჩანს უწყმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის ანგარიშიდან 1886 წ. საეკლესიო-სამრევლო სკოლათა რიცხვი აღედა 12,000-მდე. ხოლო მათში მოსწავლეთა რიცხვმა მიაღწია 318,652. მაგრამ ამის შემდეგ ამ ორ უკანასკნელ წელში გაიხსნა მრავალი ახალი სკოლები და დღესაც მრავალი იხსნება.

კონსტანტინე პეტრეს ძე ერთის მხრით ხელს უწყობს საეკლესიო-სამრევლო სკოლების გამრავლების საქმეს, ხოლო მეორეს მხრით ყურადღებას აქცევს აგრეთვე თვით სამღვდელოების შესაფერს და ჯეროვანს აღზრდა-განათლებას. ამის გამო მან ძირეულად შეცვალა სასულიერო აკადემიათა, სემინარიათა და ოთხ-კლასიან სასწავლებელთა წესდებანი, რომელთაგან გამოირჩეა ის ნაწილები, რომელნიც არ ეთანხმებოდნენ სასულიერო განათლების იდეალს და სასულიერო წოდების ახალ თაობის აღზრდას. მს ცვლილება მდგომარეობდა მასში, რომ ყველა სასულიერო სასწავლებელში შემოღებულ იქმნა ეკლესიური მიმართულება, რომ ეკლესიის მწყემსნი ჯეროვანად მომზადებულიყვნენ სასწავლებელში მომავალი თავის მოღვაწეობისათვის. ამიტომ სასულიერო სასწავლებლების ახალი წესდებულებით 1884—85 წლებში შეცვლილი არის სწავლის წარმოების საქმე, ზოგი საგნები გამოირიცხნენ სასწავლო კურსიდან, ხოლო მათ ნაცვლად შემოღებულნი არიან ახალნი და გაძლიერებულნი უწინდელნი. ამ მხრით განსაკუთრებით სასარგებლო ზომებად უნდა

ჩანსთვალათ აკადემიების მეოთხე კურსში განყოფილებათა მოსპობა ღეთის მეტყველების სწავლის მსვლელობის გასაერთიანებლად და ამავე კურსში ისტორიის და მწვალებლობის წილების სწავლის გაძლიერება. ამასთან შემოღებულ იქმნა სემინარიებში სამკურნალო მეცნიერების სწავლება, ხოლო ოთხ კლასიან სასულიერო სასწავლებლებში გაძლიერებულ იქმნა რუსული ენის სწავლება. ამასთანავე ძირეულად შეცვლილ იქმნა აღზრდის საქმე სასულიერო სასწავლებლებში, რომლებშიაც გაძლიერებულ იქმნა თვალ-ყურის დევნა შავირდებზე, რომელთაც კერძო ბინებზე შეუძლიათ იცხოვრონ მხოლოდ თავიანთ მშობლებთან.

ხალხის სარწმუნოებაში და კეთილ-მსახურებაში გასამტკიცებლად კონსტანტინე პეტრეს ძემ იხმარა ერთი ფრიად სასარგებლო ზომა; მისი განკარგულებით 1884 და 1885 წლებში მოხდენ სამღვდელ-მთავრო კრებანი. ამ კრებათ დიდის სიხარულით მიეგება მთელი რუსეთი როგორც ძველი მსოფლიო და რუსეთის ეკლესიის წმიდა ჩვეულების აღდგენას, რომელიც მდგომარეობდა მასში, რომ სარწმუნოების და საეკლესიო საგნების გადაწყვეტა მოხდებოდა ხოლმე ეპისკოპოსების კრებათა საშუალებით. პირველი კრება მოხდა კიევში, ამ წმიდა ქალაქში, საიდანაც მთელს რუსეთს მოეფინა ნათელი ძრისტესი. ამ კრებაზე დაესწრნ თერთმეტი მღვდელ-მთავარი, რომელთაც, სხვათა შორის, მსჯელობა ჰქონდათ სამღვდლოების მნიშვნელობის და მის სარწმუნოებრივ-ზნეობრივ ხალხზე გავლენის გაძლიერების შესახებ. მეორე ამ გვარი კრება მოხდა ყაზანში, სადაც შეიკრიბა ათი მღვდელ-მთავარი, რომელთაც მსჯელობა ჰქონდათ ადგილობრივ მკვიდრთა სარწმუნოებრივ-ზნეობრივ ნაკლთა გასწორებაზე. და ბოლოს უკანასკნელი კრება მოხდა ირკუტსკში, სადაც შეიკრიბა შვიდი მღვდელ-მთავარი; ამ მღვდელ-მთავრებს მსჯელობა ჰქონდათ მათდამი რწმუნებული ეპარქიების მკვიდრთა კეთილ-განწყობილებაზე და მისიონერულ მოღვაწეობის გაძლიერების შესახებ ადგილობრივ წარმართა შორის და იმ ადგილებში, სადაც მწვალებლობა არის გავრცელებული.

შველა ამ კრებათა შედეგი იყო სამწყსო მოწოდებანი, რომლებიც დაიბეჭდა და გაიგზავნა ხალხში გასავრცელებლად და განკარგულებანი ცენტრალური საეკლესიო მთავრობისა.

მსეთი არიან სასულიერო უწყებაში უმთავრესი ზომანი, რომელნიც ხმარებულ იქმნენ კონსტანტინე პეტრეს ძის შთაგონებით და განკარგულებით. აქ არ ვიხსენიებთ სხვა ზომათა, როგორიც არიან მაგალითები: საეკლესიო ქადაგების გაძლიერება, გავრცელება ღეთის-მსახურების გარეშე საუბართა, ეკლესიური მსახურების გამშენიერება, გაუმჯობესობა საეკლესიო გალობისა, გავრცელება ხალხში სასულიერო-ზნეობრივი ზინაძრის წიგნებისა და წიგნაკებისა, ძმობათა და სხვა საეკლესიო დაწესებულებათა დაწესება და სხვა. შველა ამ მოღვაწეობათა ვრცელი აღწერა შეუძლებელია გაზეთში, ვინაიდან უმაღლესს წერტილამდე არის ასული ენერგიული და ნაყოფიერი მოღვაწეობა კონსტანტინე პეტრეს ძისა. მის ხელში ეკლესიურ ცხოვრებას ნამეტანი სიცოცხლე დაეცო და არ მოინახება არც ერთი კუნძული ეკლესიური მოღვაწეობისა, რომელიც დაეწეებაში დარჩენილიყოს. ეკლესიური ცხოვრება დღეს წყაროს თვალთვითა სცემს და შემდეგში კიდევ უფრო ბევრს მოველით, რადგან კონსტანტინე პეტრეს ძემ თავის ცხრა წლის ობერ-პროკურორის თანამდებობაზე სამსახურით დაამტკიცა თავის შემუშავებული და უცვლელელი ერთგულება იმ ღვთაადმი, რომელნიც მან საძირკვლად დაუდგა თავის მოღვაწეობას ეკლესიისა და მამულის სასარგებლოდ.

და ესრეთი დაუასება კონსტანტინე პეტრეს ძის ნიჭისა და მოღვაწეობისა ჩვენ არ გვეკუთვნის: იგი წარმოითქვა თვით ტახტიდამ. უმაღლეს რესკრიპტში 1 იანვრს 1888 წელსა, ხელმწიფე იმპერატორმა აღნიშნა რა კონსტანტინე პეტრეს ძის წარჩინებული ერთგულება ტახტისადმი და მზურვალე გულ-მოდგინება მამულის სარგებლობისათვის, ამასთანავე გვაუწყა, რომ მისი შრომით საესე სამსახური სამოსამართლო უწყებაში, ხანგრძლივი მონაწილეობა სახელმწიფო ჩივეის სხვა-და-სხვა რთულს საქმეებში და აგრეთვე უკანასკნელ წლებში უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორის მძიმე მოვალეობათა, ყოველთვის აღბეჭდილ იყო მოვალეობის მტკიცე შეგნებითა და

შეურყევლის მისწრაფებით დასაცველად ხალხის ცხოვრების კეთილ-დღეობისა, დასასრულ ხელმწიფე იმპერატორი უწოდებს ქონსტანტინე პეტრეს ძეს მართლ-მადიდებელი ეკლესიის საიმედო დამცველს.

ჩვენის შხრით ვისურვებთ ქონსტანტინე პეტრეს ძისათვის ახალს და ახალს ძალ-ღონეს, რათა მან განაგრძოს თავისი ღირსეული სამსახური ეკლესიისა და მამულისადმი.

სოხუმის ახალი ეპისკოპოსი, ყოვლად სამღვდ-
ლო ალექსანდრე.

ხელმწიფე იმპერატორმა კეთილ ინება დამტკიცება უწმიდესი სინოდის მოხსენებისა ვლადიმერო-ვოლინის მონასტრის წინამძღვრის არქიმანდრიტის ალექსანდრეს სოხუმის ეპისკოპოსად დანიშვნაზე.

აქ საჭიროდ ერაცხთ ზოგიერთი ბიოგრაფიული ცნობები მოვიყვანოთ სოხუმის ახალს ეპისკოპოზზედ. ყოვლად სამღვდლო ალექსანდრე არის სარატოვის გუბერნიის მკვიდრი, ერის კაცობაში უწოდებდნენ ანდრიას ძეს ხოვანსკის. როცა მან სწავლა დაამთავრა სარატოვის სასულიერო სემინარიაში, ახალგაზდა სტუდენტი სახელმწიფო ხარჯით გაგზავნეს ყაზანის სასულიერო აკადემიაში, რომელშიაც მან შეასრულა სწავლა 1850 წელში კანდიდატის ხარისხით. აკადემიაში კურსის შესრულებისათნავე იგი დანიშნა მასწავლებლად სარატოვის სემინარიაში, სადაც ასწავლიდა ლოლიკას და პსიხოლოგიას. 50 წლის დამლევს ახალგაზდა მასწავლებელი, რომელმაც მოკლე ხნის განმავლობაში მოიპოვა მოწაფეების სიყვარული და პატივის ცემა, დამტკიცდა და შედგა ბერად, სახელად ეწოდა ალექსანდრე; იგი დანიშნა იმავე სემინარიის ინსპექტორად. ამ დროს ამ სემინარიაში რექტორად იყო არქიმანდრიტი ნიკანორი, ღღეს ხერსონის მთავარ-ეპისკოპოსი; როცა მ. ნიკანორმა თავი დაანება რექტორობას, არქიმანდრიტი ალექსანდრე იქმნა დანიშნული რექტორის თანამდებობის აღმასრულებლად. შემდეგ იგი დანიშნა პერმის და

სტრაზნანის სემინარიის რექტორად. ასტრახანიდამ არქიმანდრიტი ალექსანდრე გადავიდა სამხრეთ რუსეთში და დანიშნა ხერსონის პირველი რიგის მიძინების მონასტრის წინამძღვრად კრიშში, ხოლო შემდეგ დანიშნა ვლადიმერო-ვოლინის მონასტრის წინამძღვრად. ამდგომიდან არქიმანდრიტი ალექსანდრე დანიშნა სოხუმის ეპისკოპოსად. იგი არის ღღეს 66 წლისა.

სარატოვში, პერმში და ასტრახანში ცხოვრების დროს არქიმანდრიტი ალექსანდრე იყო ადგილობრივ ეპარქიალურ უწყებათა რედაქტორად. ამ გაზეთებში ბლომად იბეჭდებოდნენ მისი საკუთარი სტატიები, უმთავრესად ღვთის-მეტყველების და პოლემიკური შინაარსისანი. როგორც მქადაგებელი, არქიმანდრიტი ალექსანდრე არ არის მოკლებული მქადაგებლობითი ნიჭსაც.

წარსული ძვის მაისის 24 არქიმანდრიტი ალექსანდრე იქმნა წოდებული ეპისკოპოსად პეტერბურგში უწმიდესი სინოდის ეკლესიაში, ხოლო მისი ეპისკოპოსად ხელდასხმა მოხდა 29 მაისს, ორშაბათს, სული წმიდის ღღეს.

სოხუმის ახალ ეპისკოპოსს ალექსანდრეს აქვს ვლადიმის ორდენი მესამე ხარისხისა.

პასუხი მ. ბენედიქტს (ბარკალაიას).

პრა ერთ გზის ყოფილა «მწყემსში» დაბეჭდილი სტატიები ზოგიერთ საეჭვო პირთა მოქმედების შესახებ, რომელნიც ხან ათონის მთის მონასტრების და ხან შესანიშნავი ეკლესიების და ძველი ტაძრების სახელით ღიდ ფულებს აგროვებენ თავიანთ სასარგებლოდ და ამ ნაირად ატყუებენ მორწმუნე ქრისტიანებს. ასეთი ბოროტი პირები ნამეტნავად გაგრცელდნენ მაინც ამ ბოლოს დროს. მიღაცა იასაულებად, მიკიტებად, ლაქიებად და მეყასებებად ნამყოფი პირები თვალთ-მაქტობით ხალხს კეთილ-მორწმუნე პირებად ყჩვენებია, პატრიოტობას მეტიხარობენ, მონასტრების და ტაძრების შემამკობლებად და მზრუნველებად იგრიხებიან და ამ ნაირი სხვა-და-სხვა ოსტატობით ატყუებენ საზოგადოებას და ლუკმა პურს

ართმევენ პირილგან. ზოგი ბერობს, ზოგი მწირ-ბერობს, ზოგი მღვდელობს და ზოგი დიაკვნობს, როდესაც მათ საღმრთო წერილის სრულებით არა გაეგებათ რა და ზოგიერთი მათგანი სრულებით არაფერს ნაკურთხი არ არის.

ამას წინააღმდეგ ვაცნობეთ „მწყემსის“ მკითხველებს, რომ ვილაყა ურიაკ კი ჰკრებოდა შეწირულებას, ვითომ და ათონის მთის სასარგებლოდ. ჩვენ გამოვსთქვით მწარე ფიქრებში ამისთანა პირების საქციელი და ოსტატური მოქმედება, მაგრამ ჩვენ ამ პირების არც სახელი, არც გვარი და არც წოდება არ დაგვისახელებია. ჩვენდა გასაკვირვლად, «ივერიის» № 71 ჩვენ წავიკითხეთ მ. ბენედიქტეს დიდი გაჭრელებული თავის გასამართლებელი წერილი; ამ წერილმა ჩვენ ძლიერ გაგვაკვირვა. ჩვენ ნაწერებში სრულებით ხსენება არ ყოფილა ბენედიქტეს და რატომ მიიღო მან თავის თავზე ის, რასაც ვსწერდით ცუდ და ხალხის მატყუარა პირებზე, სწორედ ძლიერ დასაფიქრებელია. მ. ბენედიქტე თავის წერილში ამბობს, რომ ეს პირი, ეს აშინოვი მე ვარო, ჩემზედ ამბობენ ამას ყველას და ამისთვის იძულებული ვარ ჰქმნა ალვადგინო და დაუმტკიცო ხალხს, რომ რაც ფულები მომიბოჭნია, ყველანი კარგად მომიხმარია, და სხვა და სხვა... ამასთან ჩვენ ძლიერ გვიკვირს, რომ ბენედიქტემ თავის გამართლება გაზეთ «ივერიაში» გაგზავნა. შეკეთეს არ იყო, რომ თავის გამართლება პირდაპირ იქ გაეგზავნა, სადაც დაბეჭდილი იყო მის შესახებ? ბენედიქტე რომ ასე მოქცეულიყო, მაშინ მის პასუხზე პასუხი აღარ იყო საჭირო. მხოლოდ საჭიროა მისი წერილი გადმოგვეტღოთ ჩვენს გაზეთში და ჯეროვანი პასუხი მივსცეთ მასს ყოველ სიტყვაზე. პასუხს ვაძლევთ არა მის თავის გამართლებას, რადგან «მწყემსში» ბენედიქტეს სახელის ხსენებაც კი არ იყო, რასაც თვითონ არ სცნობს მ. ბენედიქტე თავის თავს დამნაშავედ... თუ მ. ბენედიქტე დაწვლილებით ანგარიშს მისცემს საზოგადოებას ათონის «ივერიის» მონასტრის სასარგებლოდ შეკრებილ ფულებზე, რასაკვირველია, ყოველივე ეჭვს გააქარწყლებს. უამისოდ ძნელია თავის გამართლება. ჩვენ გვინდა გავსცეთ მ. ბენედიქტეს პასუხი სულ სხვა საგნების შესახებ, რომელნიც მისმა წერილმა აღძრა სალაპარაკოდ.

ამას წინააღმდეგ, სწერს ბენედიქტე თავის გამართლებაში, 28 ფებრვალს, დაბეჭდილი იყო ერთი წერილი გაზეთ «მწყემსში», რომლის ავტორი ჩემს მო-

ქმედებას აღარებდა აშინოვისას. ამ სახით მე მატყუარად და ქვეყნის მკარცელოდ გამოვსახა».

«მწყემსის» წერილის ავტორი მე შინაურ აშინოვად მრაცხს. პი იმისი სიტყვები: «მეორე აშინოვი რუსეთის ერცელ სახელმწიფოში ერთი კუთხიდან მეორე კუთხეში გარბის-გამორბის, ხატი ჰკილია გულზედ, აგროვებს, ფულებს, ჰპირდება ხალხს საქართველოს შემოუფერთებ ნახევარს ქონსტანტინეპოლს დარდანელის სრუტით, ხალკილონიას, მაკედონიას და თესლონიკეს ათონის მთით. ამავე დროს რუსებს რას ჰპირდება, ვინ მოსთვლის, და მატყუარობით მოგროვილი ფულებით ჰყიდულობს თავის ნათესავების სახელზედ წისქვილებსა და მამულებს».

დიდება შენთვის, ღმერთო! ძლიერ გვიკვირს, როგორც შემოთა ვსთქვით, თუ რათ მიიღო თავის თავზედ ბენედიქტემ ყველა ის, რასაც ვსწერდით ჩვენ სხვა და სხვა გაიძვრა პირებზე, რომელნიც ხალხს ყვლეფენ და მათი შენაწორი ფულებით ფარფაშობენ. ბენედიქტეს სახელი და ვინაობა ხომ სრულიად არ ყოფილა «მწყემსის» სტატიებში. მ. ბენედიქტეს საქციელი ამ შემთხვევაში სწორედ ერთ რუსულ ანდაზას მოგვაგონებს.

«მე როგორადაც მოხუცებული ბერი, რომელსაც ცალი ფეხი სამარეში უდგას, არად ესასოებ სოფლიურს დიდებასა და ჯილდოს და მეფულებების წარდგომა საშინელისა და პირუთენელის მსაჯულისა წინაშე მაცხოვრისა ჩემისა ქრისტემღვთისა, რომელიც მიაგებს კაცად კაცადსა საქმეთა მათთაებრ სახელისა მისისათვის, ნეტარებად ესთვლი ტანჯვასა და არ მეწყინება ცილის-მწამებელთაგან გინება და ლანძღვა».

მართალს ბრძანებს მამა ბენედიქტე, მაგრამ ძლიერ გვაკვირებს მისი სიტყვები და საქციელი. ჰოვალ ბერს აღკრძალული აქვს ერისკაცობაში მიღებული ნიშნის და ჯილდოს ტარება და მ. ბენედიქტე, რომელიც «არაფრად არ ადგებს ნივთიერ ჯილდოს», მენდლების და სალდათის ჯვარის ტარებას ვერ გამოთხოვებია! რაიცა შეეხება მას, რომ მ. ბენედიქტე და სხვანიც პასუხს აგებენ საშინელს განსჯაზე საქმეთაებრ თვისთა, ამაში ეჭვი ჩვენ არასოდეს არ გვექონია და სრულებით არ იყო საჭირო ამოდენა წერილის გაჭრელება «ივერიაში». ბენედიქტე თუმცა ამბობს, რომ ცილის წამება და ლანძღვა მას ნეტარებად მიჰჩნია და არა სწყინს, მაგრამ საქმით კი სულ სხვას ჩადის და თავის თავსაც ბევრ თავი სუ-

ფლებას აძლევს. მის საჩივრებზე და დანაშაულებზე ჯერ კიდევ არასფერს არ ვიტყვი.

«მწყემსს» რომ დაეწერა, 24 წელიწადია ენე-ლიტე ბერი სკდილობს დაუბრუნოს ქართველებს თავისი უძრავის ქონებით ივერიელთა საკუთრება — ივერიის მონასტერი, რომელიც აღშენებულია წმ. ათონის მთაზე, ეს-კი მართალი იქნებოდა.

უკაცრავად ვართ მ. ბენედიქტესთან, რომ თანახმა მისი სურვილისა არა ვსთქვით, რომ მ. ბენედიქტე ცდილობს ათონის, სინას მთის და იერუსალიმის ქართველთა მონასტრები დაუბრუნოს თავის მამულებით ქართველებსა-თქო. მ. ბენედიქტე, თქვენ იქნება სხვაც ბერი რამ გსურდესთ გულში და გნებავდესთ გაქონ ამ თქვენის სურვილისათვის, მაგრამ ბეჭდვითი სიტყვა ვერ აქვს კაცს ბრალიან-და-უბრალოდ, თუ რაიმე კანონიერი საბუთი არა აქვს კაცის ქებასა... ვისაც საქმე არ ესმის კარგად, მართლა დაგიჯერებს თქვენ იმას, რასაც ლაპარაკობთ და რასაც აწერინებთ ხოლმე გაზეთებში სხვა-და-სხვა პირებს შესახებ ათონის ივერიის მონასტრის ამოგებისა თავისი მამულებით. ვისაც საქმე ესმის და გაეგება რამე, იმას სიცილის მოგვრის თქვენი ჰაერზე ხიდის და ციხეების შენება. საქმე მხოლოდ იმაში მდგომარეობს, რომ თქვენთვის პირადად ყოვლად სასარგებლოა ყველა ამისთანა დაპირება და ვეჭილად წოდება, რომელი წოდებაც ძლიერ საეჭვოა ჩვენის აზრით. ათონის მთისეთი ადგილია, რომელზედაც ყველა მართლ-მადიდებელ ხალხს შეუძლია მონასტერი გაიკეთოს და ბერათაც შედგეს. არ გავიწყდება, რომ ვინმე ბერათ წასულიყო ათონზე და იქ უარი ეთქვასთ მის მიღებაზე, ოღონდ კი იგი დაემორჩილოს ათონის მთის მონასტრის წესდებულებას და მტკიცედ აღაპარულოს იგი. მაგრამ, ესთქვით მაგალითად, ათონის მთის რომელიმე მონასტრის წინამძღვრად, ანუ ბერად ირიცხებოდეს კაცი და ქუთაისში მამულებს იძენდეს და ერის კაცების მსგავსად დროებას ატარებდეს და ქეიფობდეს. ეს, რასაკვირველია, წინააღმდეგია ათონის მთის და ჩვენი მონასტრების წესდებულებისა...

ბავიგეთ და შევიტყეთ, რომ ივერიის მონასტერი ათონის მთაზე ქართველებისაგან ყოფილა დაარსებული, ისიც მეცხრესაუკუნეში, მაგრამ მართალი კმარა, რომ დღეს იქ მცხოვრები ბერები გაჰყარონ და მ. ბენედიქტეს ჩააბარონ. იმ დროს, როდესაც ათონის მთაზე მონასტერი იყო დაარსებული,

რუსეთში კიდევ არ ყოფილა ქრისტიანობა. დღეს რუსეთის ბერების მონასტრები თითქმის ყველა დანარჩენ ხალხის მონასტრებზე უმჯობეს მდგომარეობაში არიან. მის აქვს უფლება უთხრას მათ დღეს: წადით აქედამ და რაც გაგიკეთებიათ, ჩვენ დაგიტოვებო? არავის. მართალია, ქართველებისაგან ყოფილა დაარსებული ათონზე მონასტერი, მაგრამ ვინ არ იცის, რომ ქართველებს იერუსალიმში და სინას მთაზედაც კი ჰქონებიათ მონასტრები. მართი მონასტერი იერუსალიმში მეჩვიდმეტე საუკუნის დასაწყისში დაუტოვებიათ და მაშინდელ პატრიარქს იგი ჩაუბარებია ბერძნის ბერებისათვის იმ პირობით, რომ, თუ ვინ-ცოცხალია ოდესმე ქართველების ბერები მოვიდნენ აქაო, უკანვე დაებრუნებიათ მონასტერი. ჩვენ ძლიერ გვიკვირს, რომ ბენედიქტემ ამხელდაც არ აღძრა საქმე და ამით დიდი სახელი არ მოიხვეჭა ქართველ საზოგადოებაში... რატომ არაფერს მიდის ჩვენგან და არ იბარებს ამ მონასტერს? არა, მ. ბენედიქტე, თქვენ არც არაფერი ამოგიგიათ საქართველოსათვის და ვერც არაფერს ამოგიგებთ ათონის მთაზე. მ. ბენედიქტე იჩემებს ხოლმე ჩვენ ბერებთან, რომ იგი სულ ამოიგებს ქართველთა მონასტრების სასარგებლოდ, რაც მამულები აქვსთ ჩვენში ბერძნის სამხლევარ გარეშე მონასტრებს. ამაზედ მეტი სასაცილო კვებნა და ტყუილი დაპირება იქნება?! საკვირველი ის არის, რომ ამისთანა აზრებს გაზეთებშიაც აბეჭდებენ იგი, მაგრამ ვის რა ენაღვლება, ფულით თუ ისარგებლებენ...

ტყვილა არწმუნებთ ყველას, მ. ბენედიქტე, ვითომც უკანასკნელ ხანებში ქართველი ბერების ხსენება არ-ყოფილა ათონზე, ვიდრემდის თქვენ არ მიიყვანეთ აქედამ და არ შეკრიბეთ ქართველი ძმანი. ქართველი ბერები ყოველთვის ყოფილან ათონის მთაზედ თქვენამდისაც. სად ბრძანდებოდათ თქვენ, როდესაც ათონზე ბერათ იყო ჩვენი გამოჩენილი შესანიშნავი ილარიონ ყანჩაველი, რომელიც 1864 წელში გარდაიცვალა. დღესაც ხომ კი არიან ქართველი ბერები ათონზე, მაგრამ იმათი წინამძღვრები ქუთაისში კი არ სცხოვრებენ, არამედ თავიანთ მონასტრებშივე. იგინი ისე არ შორდებიან მონასტრებს, როგორც დედა ფუტკარი არ შორდება თავის სკას...

«რადგან ჩემს აშენებულს საფანეში სცხოვრებენ ქართველი ბერები, სხვათა მონასტერთა და საფანეთა ათონისათა ყოველთა ძმათა თავის სამშობლოში

აქვს ნავთსაყუდელი; თვით რუსებსაც აქვთ ჩვენში ნავთსაყუდელი ძმათათვის. მეც მთავრობას ესთხოვე მოეცა ჩემთვის ძველი ხოპის მონასტერი სამეგრელოში, ზღვის პირის მახლობლად, რომ ეს მონასტერი ჩვენ ძმათა ჰქონდათ ნავთსაყუდელად სამშობლოში. ათონის მონასტრიდან ხოპის მონასტერში გაერცელდებოდა მისელა-მოსელა. ვისაც ათონში წასვლა არ შეეძლებოდა, იგი ხოპის მონასტერში იზოვიდა საეკლესიო წესსა, გალობასა და მსახურებაში დახელოვნებულს ბერებს, და მთელს კუთხეს საუნჯედ შეექმნებოდა ეს ადგილი. მეც მივმართე მთავრობას და მოვახსენე, რომ აუცილებლად საჭიროა ეს ხოპის მონასტერი განსამტკიცებლად: ბეთქი და ამ ორთა შორის სულიერის კავშირისა, მაგრამ მამა არქიმანდრიტმა ხოფის მონასტრისამ არ ისურვა. გაზეთმა «მწყემსმა» პირველ მარხვის კვირაში ნაცულად კეთილის მოქმედებისა ჩაშალა ჩემი განზრახვა».

აქ რალაცას თქმა უნდა მ. ბენედიქტეს, მაგრამ ან ვერ გამოუთქვამს, ან განგებ ბლანდაეს სიტყვებს, რომ ყველას ესმოდეს სიტყვები, მაგრამ ნამდვილი აზრი ვერაფერს გაიგოს. დააკვირდით კარგად: «რადგან ჩემს აღშენებულს საფანეში სცხოვრებენ ქართველი ბერები, ყველა ძმათა თავის სამშობლოში აქვს ნავთსაყუდელი და რუსებსაც აქვს ჩვენში ამისთანა ნავთსაყუდელი ძმათათვის». რა უნდა ნეტავი, მ. ბ.—ს ამ სიტყვებით? კაცი თუ ბერათ შემდგარა ათონზედ, თავის სამშობლოში რა ნავთსაყუდელი უნდა ჰქონდეს? «მეც მთავრობას ესთხოვე მოეცა ჩემთვის ძველი ხოპის მონასტერი, ზღვისპირის მახლობლად, რომ ეს მონასტერი ჩვენ ძმათა ჰქონდათ ნავთსაყუდელად სამშობლოში. ათონის მონასტრიდან ხოპის მონასტერში გაერცელდებოდა მისელა-მოსელა. ვისაც ათონში არ შეეძლო წასვლა, ხოპის მონასტერში «იზოვიდა საეკლესიო წესსა, გალობასა და დახელოვნებულ ბერებსა!». ამისთვის მეც მივმართე მართებლობას და ესთხოვე მოეცა ჩემთვის ხოპის მონასტერი...».

მ. ბენედიქტეს (ბარკალიაძე) რუსის ბერებისათვის მიუბაძავს, მაგრამ ძლიერ მოტყუებულია. რუსის ათონის ბერები ბენედიქტესავეთ როდი მოქცეულან. რუსის ათონის ბერებმა დაიარეს 1875 წელში აფხაზეთი, ნახეს ძველი ერთ დროს შესანიშნავი, მაგრამ იმ დღეს გავერნებული მონასტრები, რომლებშიაც მელამურების

მეტი არაფერს ყოფილა. სთხოვეს მათ რუსეთის მართებლობას მიეცათ მათთვის ეს მონასტრები ადგილებით. მართებლობამ მისცა მათ ეს მონასტრები თავისუფალი ადგილებით. ათონის მონასტრის ფულებით და ზოგი სხვა შეწირულებებით ისე გაამშვენეს მათ ეს გავერნებული მონასტრები, როგორც დღეს ვხედავთ მათ ჩვენ. მ. ბენედიქტეს, თავისი აზრით, ეითომ ასე მოიქცა და სთხოვა სინოდს: მეც მომეცით ხოპის ძველი გავერნებული მონასტერი, რომელიც ახალი ათონის მონასტერავეთ ზღვისპირას არისა (!!); თუ მე გადმომეცა ეს მონასტერი, ქრისტიანობა მალე მოიკიდებს ფეხს ხოპის გარეშემოვო. მ. ბ.—ტეს ხოპის მონასტერი გავერნებულ მონასტრების რიცხვში შეურიცხავს, ზღვისპირად მდებარედ და გარეშემო ხალხი ევლურ ხალხად...

ამ მონასტრის წინამძღვარი და ბერები გააგდეთ და მე მომეცით იგი თავისი ძვირფასი ნაწილებითო. ბენედიქტეს რომ მთავრობისათვის მოეხსენებია, ეს მონასტერი შტატის წყობილებით დამტკიცებულია შტატად და იქ წინამძღვარი და ბერები სცხოვრებენ და არცასე ახლოს არის ზღვაზედ, მაშინ მის თხოვნას სულ სხვა მსგელოება მიეცემოდა, მაგრამ ამას როგორ იტყვოდა! მ. ბენედიქტეს კიდევ ვერ გაუგია, ვგონებთ, რომ რუსების ათონის მონასტრებს პანტელეიმონისას და ანდრიასას თუმცა აქვს საფანეები სხვა-და-სხვა ადგილას რუსეთში, იგინი დიდ ფულსაც ხარჯვენ საფანეების აგებაზე. ათონის წმიდა მოციქულის ანდრიას მონასტრის საფანის (подворье) აღშენებაზე ოდესის ქალაქში ორას ორმოცდაათი ათასი მანეთი არის დახარჯული. ახალი ათონის, სიმონ კანანელის მონასტრის შენობებზედ რამოდენი ათასი მილის, ვინ მოსთვლის. მართი სიტყვით, ცხოვრების და არსებობის ძალა ათონის მონასტრების საფანეებისა ათონიდანვე გამოდის და თავი წყაროც იქვეა. მ. ბენედიქტეს კი ნაცულად ამოგებისა და შეძენისა, როგორც ამას, ამოდენი ხანია, ჰპირდება ხალხს, თვით პირიქით უნდა, საქართველოს წაართვას ერთადერთი უკეთესი მონასტერი და მის ნაცულად ჰპირდება საზოგადოებას «წესსა, გალობას და ღვთის-მსახურებაში დახელოვნებულს ბერებსა». ძლიერ გასაკვირველია! ოცდაათნი წლის განმავლობაში ბერათ მყოფმა და ათონის ივერიის საფანის წინამძღვარმა თუ ვერ შეისწავლა წესი, გალობა და საღმრთო წერილი, როგორ უნდა მოეითხოვოთ სხვა ბერებისაგან.

წესის, გალობის და ღვთის-მსახურებაში დახელოვნება? ვინც მიჰყავს საქართველოდგან მ. ბენედიქტეს ათონში ბერათ, ანუ მწირ-ბერად, ყველანი თითქმის ჩვენებურ გლეხკაცებთან არიან. მაშა სადამე ვისგან უნდა შეისწავლონ ამათ გალობა, ტიბიკონი და საღმრთო მსახურების წესები? რასაკვირველია, ისევ აქაურებისაგან. მაშასადამე ბენედიქტეს დაპირება: «ვისაც ათონში წასვლა არ შეეძლება, მას შეუძლია ხოპის მონასტერში მოვიდეს და აქ დაიტკბოს სასმენელი მშვენიერი ქართული გალობით და შეისწავლოს საღმრთო მოქმედების წესთ-წყობილებათ, ისეთი უსაფუძვლო და უადგილო დაპირება და კვენა არის, რომ არა თუ გაზეთში დაბეჭდვა, უბრალო ლაპარაკშიაც არ უნდა გაბედოს მან ამისი თქმა...

თუ ათონის რუსის ბერების წახედვა სურდა ბენედიქტეს, მაშინ ის უნდა მიქცეულიყო მთავრობისადმი და ეთხოვნა ერთი რომელიმე ძველი მონასტერი ახლად შემოკრთებულ აჭარაში. აქ მონასტრის დაარსება, რასაკვირველია, დიდს სარგებლობას მოუტანდა ქრისტიანობის აღდგინებისა და გავრცელების საქმეს, თორემ ხოპი თითქმის შუაგულ სამეგრელოშია და ქრისტიანობა აქ პირველი საუკუნეებიდან არსებობს.

ჩვენ ძლიერ გვიკვირს, რომ მ. ბენედიქტემ ივერიის ათონის მონასტრის ძმათა საენათ გელათის მონასტერი არ მოითხოვა. ზელათში უფრო არ გაუადვილდებოდათ მისვლა, ვინც ისურვებდა მ. ბენედიქტეს ტკბილ გალობის მოსმენას და კარგად დაწყობილი ტიბიკონის და საღმრთო წერილის შესწავლას?!

თქვენ, ბ. ბენედიქტე, დიდის მჭევრ-მეტყველობით მოუთხარით აგერ წინაზედ ჩვენ თავად-აზნაურთა კრებას თქვენი დიდი ღვაწლი და შრომა, ჩადენილი ათონზედ ივერიის ქართველთა საენის დაარსების შესახებ და, მართლა, საზოგადოებამაც მოიწონა თქვენი საქციელი და შემწეობის მოცემას დაგპირდა, მაგრამ საზოგადოებამ ვერ გაიგო და ვერ გამოიკვლია კარგად თქვენი მიზანი და ამისათვის ამ საენის შესახებ ბევრი უსაფუძვლო აზრები წარმოითქვა და დაიბეჭდა კიდევ ადგილობრივ გაზეთებში. ათონზედ ქართველების მონასტრის დასაარსებლად ფულის შეწირვა და ხარჯის გამოღება (და თქვენ ხომ კარგა ბლომად შეჰკრიბეთ შესაწირავი და ჰკრებთ კიდევ), მართალი უნდა გითხრათ, ყოვლად უმნიშვნელო და ფუჭად მიგვაჩნია. მართი მიბრძ-

ნეთ, თუ ღმერთი გრწამსთ, ჩვენ რა მონასტრები უნდა ავაშენოთ ათონზე და საილამ უნდა ვარჩინოთ იქ ბერები, როდესაც შუაგულ საქართველოში პირველი და შესანიშნავი მონასტრები თავზედ გვექცევა სიღარიბისა და დაუდევრობისა გამო და მათი შეკეთება და გამშვენება ვერ მოგვიხერხებია? რა დროსია ათონზედ ბერების გაგზავნა, როდესაც აქაური მონასტრებიც ლამის დაიხუროს ბერების სიმცირისა გამო. არ გაგიგონიათ: «შინ რომ ბავშვებს შიოდეს, ტაბლას გარეთ რა უნდაო»? ჩვენს საზოგადოებას და ჩვენ ადგილობრივ გაზეთებს ეს არ ესმის და მოჰყვებიან ბრალიან და უბრალოდ კაცის ქებას და ღიღებას. რას ჰგავს: კაცს პირილამ ლუკმა გამოსტაცო და მით ოთხიოდე კაცი, თათრების ქვეყანაში გაუჭირვლად გადახ-ეწილნი, გამოკვებო?... ნეტავი როდის გაახელს ჩვენი საზოგადოება თვალს და როდეს დაინახავს საგნებს პირ-და-პირ შეუცთომლად... თქვენ არ იფიქროთ, რომ ჩვენთვის სასიამოვნო და სანატრელი არ იყოს სამზღვარ გარედაც ათონზე და სინას მთაზედ მონასტრების ქონება. არ იფიქროთ, რომ ჩვენ არ გვესმოდეს დიდი მნიშვნელობა და კეთილი გავლენა ხალხზე მონასტრებისა. არა; — ჩვენ სულით და გულით ვსწუხვართ მონასტრების შემცირებას, მაგრამ მართალი უნდა გითხრათ, სრულიებით ჩვენ არაფერს არ გვიქადის და არავითარს სარგებლობას არ მოუტანს ჩვენს მამულს სამეგრელოდამ რამოდენიმე პირის სათათრეთში გადახვეწა იმ აზრით, რომ მერე იქიდან თავიანთ სარჩოსათვის ხალხი შეაწუხონ. ჩვენს მონასტრებს ათონის და სინას მთაზედ და იერუსალიმში მაშინ ჰქონდათ მნიშვნელობა, როდესაც ჩვენ ქვეყანას ქართველი მეფეები განაგებდნენ. ამისთანა ისტორიული მნიშვნელობა რომ ვიღაცა ბარკალაებმა აღუდგინონ ჩვენ ხალხს, როგორც ამას ჰპირდებიან იგინი, ჩვენ არ გერწამს და არასოდეს არ ვერწმუნებით. სამეგრელოდამ წარსული კაცი სათათრეთში გვპირდება მშვენიერი გაწყობილი ტიბიკონის სწავლას, საღმრთო წერილის კითხვას და საუცხოვო ტკბილ გალობას შემოვიღებ და გავავრცელებ საქართველოში, როდესაც დაებრუნდები იქიდანაო. მოდი და დაუჯერეთ ახლა ამას!

დეკ. დავით დამბაშიძე.

(დასასრული შემდეგ).

ხმა რაჭის მღვდლისა.

თითოეულს ჩვენგანს კარგათ გაეგონება ის საჩივარი და საკვედური, რომლებიც მიმართულნი არიან ჩვენი ეხლანდელი სამღვდლოებასადმი. დიდი და მცირე, მდიდარი და ღარიბი, სწავლული და უსწავლეელი გაიძახიან: «ჩვენ არა გვყავს ხერხიანი სამღვდლოება, რომელსაც შეეძლოს ჩვენი ზნეობისა და გონების გაუმჯობესობა და გაუაქიზება; და ჩვენი სულიერ და ხორციელ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება; თითოეული მათგანი წასულა მღვდლად არა ნამდვილი მოწოდებით, არამედ თავის ნივთიერი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ. მღვდლოებას ისინი სიმდიდრის წაროდ რაცხვენ. თავისი დანიშნულება სრულიად არ ესმისთო და სხვანი... მაგრამ შეიძლება თუ არა გვყავდეს დღევანდელზე უკეთესი სამღვდლოება იმ პირობათა შორის, რომელშიაც აწ ჩვენი სამღვდლოება და მათი სამრევლოები არიან ჩამდგარნი? ჩემის ფიქრით არ შეიძლება.—და რატომ, მოგახსენებთ: იმერეთში საზოგადოთ და კერძოთ ჩვენს რაქაში, თითოეულ სამრევლოს შეადგენს 50—60 კომლი, რომელსაც ჰყავს თავისი საკუთარი მღვდელი; ზოგიერთ ამ მღვდლებს, როგორც ზემოთაც მოვიხსენეთ, თავიანთი დანიშნულება ძლიერ ცუდათ ესმისთ; ეს მღვდლები ცოლ-შვილით დატვირთულები არიან და თავის ნივთიერი მდგომარეობის გასაუმჯობესებლათ თავის მცირე მრევლს ძლიერ აწუხებენ. დამერწმუნე, მკითხველო, რომ ასეთ მცირე სამრევლოებში არც ერთი პატიოსანი და ქვეყნის გულშემატკივარი პირი არ წაეა მღვდლათ. ჰოველი პატიოსანი და გულწრფელი კაცი თავის დღეში არ იკადრებს უმისოთაც გათავსირებული და გაღატაკებული ხალხის კისერზედ სარჩენად დაწოლას. მართალია, რომ ყოველი პატიოსანი და ქვეყნის ნამდვილი გულშემატკივარი კაცი უანგაროთ, უსასყიდლოთ უნდა ემსახუროს ღმერთსაცა და ქვეყანასაც, მაგრამ აგეთი თეორია ცხოვრებაში ძნელი გასახორციელებელია; აგეთი სისრულე ანგელოზებისათვის არის შესაძლებელი

და არა ხორციელი მომაკდარი კაცისაგან! ანგარება ქრისტეს წმიდა მოძღვრებასთან არ მოთავსდება, მაგრამ მღვდელი ხორციელი კაცი არის და მამასადამე ხორციელი მოთხოვნილებანიც ექმნება. ძარგათ მოგვხსენებთ, რომ სამღვდლოდ აღრჩეულმა პირმა ხელდასხმამდის ცოლი უნდა შეირთოს; ცოლს შვილები მოჰყვება თან და შვილებს გამოზრდა და პატრონობა უნდა და ყველა ამებს ერთად, რაღა თქმა უნდა, ნივთიერი მოთხოვნილებანიც გაუყრელად თანა სდევნ. აგეთ მდგომარეობაში ჩავარდნილი მღვდელი თავს ატყდება სარჩენად თავის ორმოც თუ სამოც კომლსამრევლოს. მსოქვთ, მღვდელმა გამოიჩინა მეტის-მეტე ხასიათის სიმტკიცე და თავგანწირულება და დასძლია ყოველივე ზემოთ ჩამოთვლილი დამრკოლებანი,—არ დაატყდა თავის მცირე მრევლს ცოლ-შვილით სარჩენად. ამ გზითაც თავის მიზანს მაინც ვერ მიაღწევს. მიმეორებ, რომ პატიოსანი და თავგანწირული მოძღვარი ზნეობით მოვალე არის გახსნას სამრევლო სკოლა და უსასყიდლოთ ასწავლოს სამრევლოს ბავშვებს (სკოლების გახსნა სამღვდლოებას უმაღლესად დავალებული აქვს). ამას გარდა, თუ რომ მღვდელი რიგიანია და თავის მოვალეობა გავცება, შინაური აუთიქიც რომ იქონიოს და თავის სამწყსოს როგორც სულიერ, ისრე ხორციელ სენთა კურნება მაინიჭოს, მგონი, ურიგო არ იქმნება! ამას ისიც დაუმატოთ, რომ ნასწავლ მღვდელს უჭურნალ-გაზეთოდ და უწიგნოთ ცხოვრება არ შეუძლია; უამისოთ ან კი რითი ივარჯიშოს გონებითად. ჰოველივე ამებს აუცილებლათ ნივთიერი საშვალეობა სჭირდება, უფულოდ ყოვლად შეუძლებელია ზემოთ ჩამოთვლილ მოთხოვნილებათა დაკმაყოფილება. რა ჰქმნას საწყალმა მღვდელმა? რომელი წყაროს საშვალეობით დააკმაყოფილოს ეს არსებითი მოთხოვნილებანი? რა არის საჭირო, რომ ამ არა სანატრელ მდგომარეობიდან გამოვიდეს სამღვდლოება? ჩემის ფიქრით, ერთად-ერთ საშვალეობად ამ არა სანატრელ მდგომარეობიდან სამღვდლოების გამოსახსნელად უნდა ჩაითვალოს დღევანდელი სამრევლოების გადიდება. თუ რომ სამრევლოს გადიდება არ მოხერხდება, შემცირებით მაინც ნულარ

შემცირდება რომელიმე სამრევლო. მრმოც-სამოცი კომლის მაგიერ რომ მღვდელს ასი და ორასი კომლი ეყოლოს, მაშინ უფრო იოლათ წავა მღვდელიც და მრევლსაც არ გაუჭირდებათ, უზრუნველ ჰყონ მათთვისაც თავდადებული და სიკეთის მოსურნე მოძღვარი. მაშინ, მღვდელი თავის დანიშნულებასაც კარგათ შეასრულებს და მრევლსა და მღვდელ შორის ხშირ განხეთქილებასაც ერთხელ და სამუდამოთ ბოლო მოეღება. ზემოთ მოვიხსენეთ, რომ სამრევლოების გაღილება თუ არ შეიძლება, დამცირებით მაინც ნულარ დაამცირებენ-თქო. ამ აზრამდის შემდეგმა გარემოებამ მიმიყვანა: რაჭის მაზრაში არის ერთი სოფელი, რომელსაც სახელად «წადიში» ჰქვია; ამ სოფელში გახლავთ შტატის ეკლესია, რომელზედაც მიწერილი არის სოფლის ბარეულის მაცხოვრის ეკლესია; ორივე სოფლებში იქმნება ას ოც-დაათ მოსახლემდე; ხსენებულ ზედ-მიწერილ ეკლესიას ღღეს ღღობით თავის საკუთარი მღვდელი ჰყავს. ამ ბოლოს დროა, ამ მღვდელმა ჩააგონა სოფელ ბარეულის მცხოვრებთ: «ჩემს შემდეგ საკუთარი მღვდელი აღარ გეყოლება და ამიტომ მთავრობას სთხოვეთ, რომ შტატით დაამტკიცოს თქვენი ეკლესია, რომ შემდეგ ჩემს საკუთარი მღვდელი გეყოლოსთო». მორჩა და გათავდა! ამ პატივცემულ მოძღვარს ჰგონია, რომ თუ ბარეულებს საკუთარი მღვდელი ეყოლება, ამის მეტი არა დასჭირდებათ რაო. ჩემის ფიქრით ბარეულებისათვის საკუთარი მღვდლის ყოლა მეტი ტვირთი იქმნება და სხვა არაფერი. მს სოფლები ერთი მეორეზედ არიან მობმულნი და ერთმღვდელსაც კარგათ შეუძლია მათი მოვლა. მსეც რომ არ იყოს, რა საჭირო არის რაღაც ასიოდე კომლის ორ შტატით გაყოფა, ნუ თუ სხვაგან არსად აქვს ერთ მღვდელს ჩაბარებული ასი კომლი კაცი? მხლა თუ არა, იქნება შემდეგში მაინც ელირსოს ამ სამრევლოს ისეთი მღვდელი, რომელმაც ცოტაოდენი ზნეობრივ-გონებრივი განათლება მაინც შეიტანოს ამ ჩვენს წყვილიდით გარემოცულს ცხოვრებაში, მღვდელი, რომელსაც შეგნებული ექმნეს თავის წმიდა მოვალეობა და ამასთან ჰქონდეს ცოდნა და სურვილიც მოსდევდეს ღვთისა და კაცის სამსახურისათვის.

მღვდელი გაბრიელ ფოფხაძე.

«მწეპმსი»-ს კორრესპოდენცია.

მწეპმსის ხმა თანხეთის მაზრადა.

ჩემდამო რწმუნებულს სოფლის მუქოს ღვთისმშობლის მიძინების ეკლესიის სამრევლოში არის ერთი სოფელი, რომელსაც სახელად ეწოდება ჭიჩო; ამ სოფლის ერთ ფერდობზე არის აღმენებული ერთი ქვის სახლი, რომელშიაც მარტო ერთი დიდი ოთახია. ამ ოთახის გვერდით არის პატარა სამრევლო, რომელზედაც ჰკიდია ზარა. დანიშნულ ღვთისმშობლის ხევის-ბერი ატყობინებს ხალხს ზარის რეკით, რომ აქ მოგროვდნ და შეასრულონ თავიანთი ძველი ჩვეულება. ამ სალოცავს ხალხი უწოდებს «თავადი პირცეცხლი»-ს. იგი დიდ წმიდანათ მიაჩნიათ მის მადგვრებელთ და ხშირად ახსენებენ ხოლმე ლაპარაკში: «თავადი პირცეცხლის» მადლმაო. მე გამოვკითხე მოხუცებულ კაცებს, თუ ვინ ყოფილა ეს «თავადი პირცეცხლი» და ან რისათვის სცემენ მასს თავყვანს? ამაზე მოხუცებულებმა შემდეგი მიაპყრეს: მამაო მღვდელიო, უწინდელ დროში ამ ფერდობზე მდგარა ერთი წმიდა კაცი თავადი და ამ ზევით დიდ მთაზე (რომელსაც ისინი მთაწმიდას უწოდებენ) ციდან ცეცხლის სვეტი ჩამოშვებულია და გაჩერებულია მთაზე ანგელოზის სახით, ფერდობიდან თავადს უთხოვნიან ანგელოზისათვის, რომ ჩემთან ჩამოდი და ვიცხოვროთო; თავადის თხოვნით ანგელოზი ჩამოსულა, ორივენი გადაქცეულან წმიდა ბერად; მას ულოცნია აქ და სასწაულებიც ბევრი რამ უქმნია. ამიტომ ჩვენ წინაპართ მიუღიათ იგი წმიდანად. მხლა ჩვენც გერწამს იგი და მიგვაჩნია როგორც ერთი რომელიმე სასწაულთ მომქმედი ხატი. მე აფუსენი მოხუცებულებს, რომ ეს ყოველივე ხევის-ბერების მოგონილი და გავრცელებული არის, თორემ უეჭველათ წმიდათა ცხოვრებაში ამაზედაც დასწერდნ რასმესა-თქო.

ამ სალოცავში ხევის-ბერათ არის ამ სოფელშივე მცხოვრები გლეხი შტროია ძეშვიკაშვილი, რომელსაც დიდი გავლენა და მოქმედება აქვს არა მარტო ამ სალოცავში, არამედ სხვა სოფლების სალოცავებშიაც. მოხსენებული ხევის-ბერი თავისუფლად დასეირნობს სოფელში და ავრცელებს ამისთანა ცრუ-მორწმუნეობას. იგი ეუბნება ყველას: «ზეილებო, ჩვენ ძველ ჩვეულებას ნუ დაგვარგავთ» და ხალხიც დიდ პატივსა სცემს ამისთანა მოგონილ სალოცავებს. მე როგორც ვხედავ, ხევის-ბერების მოქმედებას კიდევ დიდხანს ექმნება ხალხზე გავლენა, თუ მთავრობა არ მიეშველა მღვდლებს და ძალდატანებით არ მოსპო ხევის-ბერობა.

მუქოს სამრევლო ეკლესიის მღვდელი იაკობ ჯანელიძე.

საისტორიო მასალა.

1650 წელს საქართველოში მოგზაურობა მეფის ალექსი მიხაილის მის მიერ გამოგზავნილ დესპანთა იმერეთის მეფე ალექსანდრესთან და ამ დესპანთაგან გელათის მონასტრის და ქუთაისის ბაგრატიონ ტაძრის აღწერა და ამ ტაძრებში მათგან ქათალიგოსის წირვის მოსმენა.

(გაგრძელება *).

«მავედით ხელმწიფე ალექსანდრეს სასახლეში სადილ-ოქ. აქ მრავალი დიდ-გაცობა იყო შეკრებილი. მეფე ალექსანდრემ გვიბრძანა დასხდომა ჩვენ დესპანთა ნიკიფორეს და ალექსის და ამ უგანასკნელის შეილს კლემენტის ცო-ტა მოშორებით, მარცხნივ. ჩვენს და მეფეს შორის იჯდა გოლგოთის მონასტრის იგუმენი ნიკიფორე. მარ-ჯვნივ გვიდგებოდა მეფესთან იჯდა ქათალიგოსი (ჩვენ-ბუჩად პატრიარქი) და მიტროპოლიტი ზაქარია და დავითი და სხვანი მთავარ-ეპისკოპოსნი, აქიმანდრეტი და შემდეგ ორკაცი მხრით კარის კაცნი და თავდაზნა-ურნი. გაშალეს მშვენიერი სუფრა ატლასის და სხვა ძვირფასი სამოსისაგან ნაკეთები. მეფე ალექსანდრე და მისი კარის კაცები და თავად აზნაურთა მოთხოვნა იჯდნენ ნიკიფორეს, ჩვენ კი სკამებზე ვისხედით და სტო-ლი გვედგა წინ. მესუფრეებმა მოიტანეს სასმელ-საჭმე-ლები. მერქიფორე ავსებდნენ სასამოს ღვინით და მთავრად მეფეს და ყველას. რაღა სადალზე დაესხდით დაღამებამდის სწორყო ორი საათი იქნებოდა.

ცოტა ხნის შემდეგ წამოდგა ფეხზე მეფე ალექსანდრე და მასთან ყველანი, განც კი სუფრაზე ისხდნენ. მეფეს მოართვეს ღვინით სავსე თასი. მეფემ მიიღო თასი და გარდასცა ქათალიგოსს, რომ მას წაჩქეოთ ღვინო მეფის ალექსი მიხაილის მის სადღეგრძელოდ. ქათალი-გოსმა, წამოხსოვდა რა თასზე ღვინო, მიართვა იგი ისევ მეფეს. მეფემ მიიღო თასი და წამოხსოვდა მშვე-

ნიერი მოკლე შესხმა, რომელიც შემდეგი სიტყვებით დათავა: «გსვამ სადღეგრძელოს ალექსი მიხაილის მისას, დემეტრის ტანდრელ ჭურს იგი მრავალს წელს», და გა-მოცალა რა თასი, აღმადლა იგი თავზე მოთ და დაუღია ქათალიგოსს, შემდეგ ქათალიგოსისა. თასი გადმოგვცა ჩვენ სათითოელოდ. როდესაც მეფემ გადმოგვცა ჩვენ თასი, გვითხრა შემდეგი სიტყვა: «მე პირველად ყვე-ლაფერი შეგიტყვე მოსკოვის სამეფოზე, შეგიტყე, რომ იქ არის დიდებული ჩვენი ტრეპარიტი მარტლ-მადი-დებული სარწმუნოება, რომ იქ მეფობს მარტლ-მადიდ-ბელი თვითმპყრობელი დიდი ხელმწიფე სრულიად რე-სეთისა ალექსი მიხაილის ძე. მე მუდამ მსუქდა ოდესმე მენახა იქაური მოწმუნე ხალხი. ამისათვის მე გავგზავ-ნე დესპანი მეფე ალექსი მიხაილის ძესთან, შესატყუ-ბად მისი დღეგრძელობისა; ჩემი გაგზავნილი დესპანი დიდის პატივისცემით იყვნენ მიღებული მისგან. ამის ნაც-ვად მე დღეს გსვამთ თქვენ მეფისაგან გამოგზავნილ დეს-პანთან და, მოვასმინე რა თქვენგან მოწყალებითი მო-გითხრა მეფის ალექსი მიხაილის მისგან, მზადა ვარ ყველა ჩემი მოწმუნე ქვეშევრდომებით აღვსდგე, ვი-ბრძოლო და თავი დავსდგე ყველა მისი მტრების წინა-აღმდეგ». გათავა თუ არა შესხმა, მეფე დაბრძანა და ყველას უბრძანა დასხდომა და სათითოელოდ მეფის ალექსი მიხაილის მის სადღეგრძელოს დაღვას; ეს სა-დღეგრძელო ყველამ მიიღოთა ფეხზე. შემდეგ ნიკიფო-რე და ალექსი წარსდგნენ წინ, დალიეს მეფის ალექსან-დრეს სადღეგრძელო; ქათალიგოსმა, მიტროპოლიტებმა, მთავარ-ეპისკოპოსებმა და მეფის კარის დიდ-გაცობამ ფეხზე დგომით. დანარჩენი დიდ-გაცობა და თავდაზნა-ურთა შეიდ-შვიდი მოდიოდნენ მეფის წინ სავსე თასებით ხელში, წამოხსოვდნენ მის სადღეგრძელოს და დაღვდნენ, თვითიული მათგანი თავს უგზავდა, ცალ მუხლ მოდრე-კით, და ბრუნდებოდნენ უკან და თავის ადგილზე სხდებო-დნენ.

მეფის და ქათალიგოსის წინ საჭმელები მოჭმოდნენ ოქროს საჭმელს ჭურჭლებით, ღვინის ღოჭებიც და სა-სამოებიც ყველაფერი ოქროსი იყო. ჩვენც ჭურჭლე-ბი და საჭმელის იარაღები ყველა ოქროსი გვჭმნდა. დანარჩენ დიდ-გაცობათა და თავად აზნაურთა საჭმელის

იარაღები, ღვინის ჭურჭლები და თასები ყველა კერძ-
ლისანი იყენენ. როცა დაბინდდა, შემოიტანეს ორი
დიდი კერძის შანდანი, რომლებშიც იყო ორი დი-
დი მოთქმადებული სანთელი და ორივე მეფის წინ
დადგეს. ერთი ამისთანავე შანდანი დაუდგეს წინ ქა-
თალიკოსს, დანარჩენებით: მღვდელ-მთავართა, ჩვენ და
კარის სხვა დიდ-კაცთა და თავად-აზნაურთა ყველგან
კერძის შანდლებით დაუდგეს წინ სანთლები, სულ
უკანა სუფრაზე კი თითბრის შანდლებით. სადალი
გაგრძელდა ღამის სამ საათამდე. სადილზე მეფე ძლიერ
მსიარულად ბრძანდებოდა და მეფის დიდებული სმა სში-
რად გასმოდა. მეფე ქვე-ქვე სშირად გვიუბრუნდა
ჩვენ და ყველა ჩვენი მეფის კაცებს. ნასადილეს მეფემ
გამოგვისტუმრა ჩვენ ბანაზე. მრავალნი გამოგვეყენ
ცხენებადისანი და ზოგიერთ აზნაურნი სადგომადისინაც.

როდესაც ჩვენ დესპანნი, ნიკიფორე და ალექსი
გამოვეცხადეთ მეფე ალექსანდრეს, იმ დროს აღშენებუ-
ლი იყო სასახლის ეზოში ყიზილბაშური დიდი კარავი.
ამ კარავს სიგძე და განი ქონდა თუთხმეტ თუთხმეტო
საჯენი და დასურული იყო ზემოდამ კარავისავე სამო-
სით. ირგვლივ შემოსილი იყო ჭრელი ფეხადი სალი-
ჩებით. მეფის დასაჯდომი ადგილის ირგვლივ ზემოთ
დაფარული იყო სხარსული აბრეშუმის სალიჩებით
და ზევითა თავი გუმბათივით მაღალი ქონდა ექვს
საჯენზედ მეტი. ტახტზედ დაკეზული იყო ოქროთი
ნაქსოვი სალიჩა და ამ სალიჩაზედ დადებული იყო ბა-
ლიში წითელი ატლასისა ოქრო და ვერცხლით ნაქარგი
და გარეშე მოთრ ატლასზედ მშვენიერი მოქარგუ-
ლობა. ამა ადგილის უკან იყო ამისთანავე მშვენიერი
ბაღიში ზურგის მისადებად. იმ ადგილს, სადაც ტახტ-
ი იყო მოწყობილი მეფისა და ქათალიკოსისათვის,
საკუთარი სასურავი იყო მოწყობილი; ამ სასურავზედ,
რომელიც მოწყობილი იყო ქოლგის მსგავსად აბრეშუ-
მით ნაქსოვი თეთრი ატლასისაგან, რომელზედაც მოქა-
რული იყო სხვა და სხვა ფერხველების სახე და გარე-
შე ქონდა ჩამოკიდებული მშვენიერი ფერხ. იმ დროს,
როდესაც ნიკიფორე და ალექსი იასლენ მეფეს, მეფე
ყიზილბაშურად მოფრთხილი ბრძანდებოდა ტახტზე.
მეფეს ედგა ტახტზედ გრძელი ჩოხა (კახა), ახალგაზ-

ოქროთი ნაქსოვი საბირით, ოქროს ფერხებით შემოკლე-
ბული, ოქროს დილებით, რომლებიც შემკულია აღმა-
სებით. ჩოხაზედ საყულო მარცალიტით შემკულია. ჩო-
ხას გარეთ ქამარი ქონდა შემოკრტილი, რომელიც
წინ შებნეულია ოქროს სკამანგით (ვაпонки). გვერ-
დზედ ჰქონდა ხრმალი ოქროთი და ძვირფასი თვლებით
მოჭრილი თავისი საკუთარი სარტყლით. ჩოხას გარე
აქვს მოსასხამი, რომლის გარეთა პირი მოქარგულია
ოქროთი. ეს მოსასხამი ერთ ადგილას იბნევა ზევით
ოქროს შესაბნევით. მეფეს ოქროს ძეწვეთ ჩამოკიდე-
ბული აქვს ოქროს ჯვარი, ნაწილებით სავსე, თავზედ
ასურავს გვირგვინი, მრავალი ძვირფასი ქვებით მოჭე-
დილი. ირგვლივ საშეო გვირგვინს აქვს ძვირფასი
ქვებით მოჭრილი ოქროს ძელები, მეფის სელშიდ
უკანა კვერთხი, რომელიც მოჭრილია ოქროთი და
ძვირფასი ქვებით.

სადილობის დროს მეფეს თავზედ ასურავს ბარხა-
ტის ქუდი, გვირგვინი და კვერთხი კი წინ აქვს დად-
ებული ცალკე ამაღლებულ დასადებელზე, რომელიც მშვე-
ნიერად აჩის შემკული. მეფის პირ-და-პირ კარავში აჩის
დასვენებული კვერთხი ვერცხლისა მოაქვრილი, რომელსაც
თავზედ აქვს მოწყობილი ვერცხლის კიდობანი; ამ კიდო-
ბანზედ დახატულნი არიან: მცხეთა, ღვთის-მშობელი,
და სხვანი. მეფეს მარჯვნივ და მარცხნივ მხარეზედ აქვს
დადებული კვერთხები ოქროსა და ვერცხლის კიდობნებით
და სხვა და-სხვა მხატვრობებით. ეს კიდობნები მოჭე-
დილია ძვირფასი ქვებით.

აქ, მისადებ ზაღაში, მარჯვნივ მეფისა იხსდა ქათა-
ლიკოსი. წინ დაკეზული აქვს მას აბრეშუმის სალიჩა და
ამ სალიჩაზედ აჩის დადებული ბაღიში. უკან ზურგის
მისაწოლი ბაღიში ისე აქვს მოქარგული, როგორც
მეფეს. ქათალიკოსი მანტიას. მანტია შემკულია ოქ-
როს ქსოვილებითა და მხატვრობებითა, საუფლო
დღესასწაულებით და სხვაებითა. ქათალიკოსის წინ დად-
ებული იყვნენ მშვენიერი სვამები (свечи) და სვამების
წინ ხაღინაზედ დადებული იყო ქოშები. სადილობის
დროს ქათალიკოსის ქუდი და კვერთხი ამ სტოლზე
აწევია. ქათალიკოსს ამ დროს ხელში ეკავა ორ-თავა-

ნი გვერთხი, რომელსედაც მოწუბილნი იყვნენ სამი პრგვალნი გაშლის მსგავსი ბურთები, მოჭედილი ოქროთი და ძვირფასი ქვებით. სადილსედა იყვნენ ქათალიკოსი, რაი მიტროპოლიტი, ოთხი მთავარ-ეპისკოპოსი ცხრა ანჭიმანდრიტი, ერთი იგუმენი და სამოცდა ოთხმეტი სსვა დიდ-გაცობა და ისე ისხდნენ ყველანი, რომ ზირ-და-ზირ შესტქეროდნენ მეფესა და მეფეს ყველას შესტქეროდა. ყველა საჭმელაბი და ჭურჭლის იარაღებიც ძლიერ სუფადა დალაგებულნი იყვნენ მშვენიერ ხაღი-ნებზედ.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების კრება, როგორც ნამდვილად შევეტყუეთ, დანიშნულია ქ. ქუთაისში აგვისტოს 11, 12 და 13 რიცხვებისათვის. ამ კრებაზე სამღვდლოებამ მსჯელობა უნდა იქონიოს ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შენობის დამაგრების შესახებ, რადგან ამ შენობის ზოგიერთი კედლები დაიზარაწენ სასწავლებლის უწინდელი ზედამხედველების შენობის საქმის უფიცობისა გამო. ამ ბატონებმა იმის გამო რომ ორიოდ ოთახი მიემატებიათ შენობისათვის, მთლად ძირი გამოუთხარეს სასწავლებელს. ამავე კრებაზე სასწავლებლის ხარჯთა აღრიცხვის განხილვისა და დამტკიცების გარდა, დეპუტატებმა უნდა განიხილონ ერთი საყურადღებო კითხვა. ეს კითხვა გამოიწვია უმაღლეს სახელზედ ზოგიერთი მღვდლებისაგან მიცემულმა თხოვნამ. ზოგიერთ მღვდლებს უთხოვნიათ მთავრობისათვის, რომ მათ ისევე ძველის წესით მიეცეს დრამა. მ. ი. ნაცვლად იმ ორი მანეთისა, რომელსაც ღღეს გლეხები ღიღის გაჭირებით აძლევდნენ მღვდელს, აძლიონ მათ პური, სიმინდი, ღვინო და სხვანი. თუმცა გლეხები ძლიერ მოგებულნი არიან ნაცვლად ხორავის ძლევისა ორი მანეთის გადახდით, მაგრამ სოფლის მამა-

სახლისებმა ისე გააჭირეს ამ დრამის ფულების შეკრების საქმე, რომ სამღვდლოება, ჩვენის აზრით, ისევე ძველებური წესით ისურვებს დრამის აღებას.

* *

მრავალ პირს სურს ყიღეა «ქამნისა», მაგრამ არ იციან, თუ სად და ვისთან მიიქცნენ ამ წიგნის სასყიდლად. მ. ქუთაისში მღვდელ-მონაზონ გრიგორისთან ამ წიგნის ორას ცალზე მეტია გასაყიდელი, ამიტომ მსურველთ ურჩევთ მიმართონ მ. გრიგორის.

* *

ქუთაისის სასულიერო სასწავლებელში წელს სწავლა დაამთავრა 55 მოწაფემ. მათში 36 მოწაფე აღმოჩნდა ღირსი თბილისის სასულიერო სემინარიის პირველ კლასში გადაყვანისა.

* *

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდად შემდეგი საყურადღებო შენიშვნა:

«ამ დღეებში ქ. ქუთაისის ერთმა მღვდელმა მხილება დაუწყო ერთი აქაური სასწავლებლის უფროსს ქუჩაში შეხვედრის დროს. მხილება სწორედ მოსწრებული და საგულისხმიერო იყო. აი საქმე რაში მდგომარეობს: ღღესაც ბევრი არიან ჩვენ საზოგადოებაში ისეთნი, რომელნიც მღვდლის შეხვედრას რაღაცა უბედურების მომასწავებლად რაცხვენ და ამიტომ მის დანახვაზე მოჰყებიან რაღაცა სულელურ ხელის ფათურს... ზემოდ მოხსენებული სასწავლებლის უფროსიც ასე მოქცეულა თურმე, როცა მას ეს სულიერი ჰამა შეხვედრია გზაში. როგორც გავიგეთ, ამ სასწავლებლის უფროს მოუსწრია და საჩივარი შეუტანია ადგილობრივ სასულიერო მთავრობასთან, რომელსაც გამოძიება დაუნიშნავს ამაზე. ამავე საქმის შესახებ, როგორც გვითხრეს, საქმე დაიწყება აქაურ მომრიგებელ სასამართლოში მღვდლის მხრით, როგორც შეურაცხ ყოფილი ამ შედაგოგასაგან. ამავე ახირებული საქციელისათვის ამ პედაგოგს მთელი ქალაქის მამა-

ლედვლობა ემდურის. საკვირველია, თუ რა ზნეობითი განვითარება უნდა მიიღოს ამისთანა პირის ზედამხედველობის ქვეშ აღზრდილმა ახალთაობამ.

ჩვენ არ ვიცით, თუ რამდენად მართალია ეს შენიშვნა, მაგრამ უნდა აღვნიშნოთ, რომ ამ ბოლოს დროს ჩვენს განათლებულ საზოგადოებაში რალაქამრაველდა ამისთანა ამოადმორწმუნეობით აღჭურვილნი პირნი და ისიც, სამწუხაროდ, უფრო, ესრედ წოდებულ, ნასწავლ ქალებში. ჩვენ კარგად გვახსოვს, რომ ამისთანა აზიზებული საქციელისათვის პასუხის გებაში იყო მიცემული პეტერბურგში ორი ქალბატონი ერთი მღვდლის შეურაცხებისა გამო და იგინი ორი თვე ბრძანდებოდნენ დაპატიმრებულნი. შეურაცხყოფილი მღვდელი მოწმად იქმნა მიღებული სასამართლოში და მართა მღვდლის ჩვენებით გაამტყუნეს ეს ქალბატონები. დროა ამისთანა ბატონებმა თავის სინდისს ანგარიში მოსთხოვონ, თუ კი სინდისი მათში კიდევ არსებობს.

16 მაისს საჩხერის საზოგადოებამ გაისტუმრა ყველასაგან პატივცემული და შეყვარებული მომრიგებელი მოსამართლე ბ. მასილ ნიკოლოზის ძე სამოილოვსკი. ნიშნად გულითადი პატივისცემისა საზოგადოებამ სადილი გაუკეთა ბ. სამოილოვსკის. ამ სადილზე ბევრი გრძნობით სავსე სიტყვები წარმოითქვა. საზოგადოების სამწუხაროდ დაურჩა ამისთანა პატიოსანი მსაჯულის მოშორება. მართლა, საკვირველია, რომ იმ მომრიგებელ მოსამართლეს, რომელიც საზოგადოების სიყვარულის და პატივისცემას იმსახურებს თავისი მოვალეობის მტკიცედ და პირუთვნელად აღსრულებისათვის, მალე აშორებენ საზოგადოების, ხოლო იმისთანებს, რომელნიც თავს აბეზრებენ საზოგადოებას თავისი უხასიათობით და პირდაპირი მოვალეობის უეცოობით და

რომელიც არსებულ კანონებს მნიშვნელობას უკარგვენ ხალხის თვალში, თითქმის საგანგებოდ დიდხანს სტოვებენ მათ ერთსა და იგივე ადგილზე.

ჩვენ მივიღეთ გაზეთში დასაბეჭდად შემდეგი წერილი: «ამას წინად ყვირილიდამ ერთი ვილაყა კორრესპოდენტი სწერდა გაზეთ «ივერია»-ს, რომ დაბა ყვირილაში გაიხსნა საქალებო სკოლა, რომელშიაც ვაჟებსაც მიიღებენო. ამასთან კორრესპოდენტი მწუხარებას აცხადებდა, რომ საზოგადოება თავიანთ შეილებს ვიღაცა დიაკვნების სკოლებში უფრო აძლევს სასწავლებლად, ვინემ ამ ახლად გახსნილ სკოლაშია».

«ამ ბოლო დროს შენიშნულია, რომ სასწავლებლებში სწავლა დამთავრებული ქალები ხშირად გაუთხოვრად რჩებიან, ვინაიდან, ზოგიერთების აზრით, ქორწინება სისულელეა. ამ აზრს ხომ გაზეთი «თეატრი»-ც ამტკიცებს!.. ხშირად ეს გაუთხოვრად დარჩენილი ქალები თავის სახელის გამოჩენისათვის სკოლებს ხსნიან, მაგრამ, თუ ვინმე საქმრო იშოვებს, თავიანთ სკოლებს მაშინვე თავს ანებებენ. მხლა ვკითხავთ ბ. ყვირილელ კორრესპოდენტს: რა უპირატესობას აძლევს იგი საქალებო სკოლას ვიღაცა დიაკვნების სკოლებზე? ალბათ ხალხმა კარგად იცის, თუ სად უფრო საუფჯობესია ბავშვის სასწავლებლად მიბარება და ამიტომ კორრესპოდენტის მწუხარება უადგილოდ მიგვაჩნია, რადგან კარგად ვიცით კორრესპოდენტის მწუხარების მიზეზი».

პიილვა ხელის-მოწერა 1889 წლისათვის ორ-
პირულ გამოცემათა ქართულს

„მწყემსი“

დ

რუსულ «ПАСТЫРЬ»-ზედ

მიზანი და დანიშნულება გაზეთისა: 1) შეატყო-
ბინოს სამღვდლო და საერო წოდებას ყველა გან-
კარგულება და მოქმედება უმაღლესთა სასულიერო და
სახორციელო მართებლობათა, კონსისტორიათა და
მღვდელ-მთავართა; 2) გაავრცელოს ქართველ სასუ-
ლიერო წოდებაში და ხალხში სალიტერატურო სწავლა
და ცოდნა საეკლესიო და საზოგადოებრივი ცხოვ-
რების კითხვათა შესახებ; 3) გაავრცელოს საქართვე-
ლოს სამღვდლო და საერო წოდებაში სწავლა და
მეცნიერება ქრისტიანობრივი კეთილ ზნეობისა და
სარწმუნოებისა და 4) უხსნას და განუმარტოს
სამღვდლო და საეკლესიო მოსამსახურე პირთა ზო-
სგიერთი საეჭვო კითხვები, რომელთა ცოდნა მიუცი-
ლებელ საჭიროებას შეადგენს მათთვის მტკიცედ მათი
მოვალეობის აღრულებისათვის.

მიზანი და დანიშნულება რუსული გამოცემისა,
ზემოხსენებულის პროგრამის აღსრულების გარდა,
არის — 1) შეატყობინოს რუსეთის სასულიერო და
საერო წოდებას შინაარსი შესანიშნავ და საინტერე-
სო «მწყემსი»-ში დაბეჭდილ სტატიებისა; 2) გააც-
ნოს რუსეთის სასულიერო და საერო წოდებას სა-
სოთველო, ეს დაშორებული კუთხე რუსეთის იმპე-
რიისა და საქართველოს სასულიერო და საერო წო-

დება ქართული გამოცემის საშუალებით გააცნოს
რუსეთის სასულიერო მწერლობას და ხალხის ცხოვრე-
ბას.

ფასი გაზეთისა:

12 თვით «მწყემსი» 5 მ. 6 თვით «მწყემსი» 3 მ.
— „ორივე გამოცემა 6 — „ორივე გამოცემა 4 —
— „რუსული „ 3 მ. — „რუსული „ 2 მ.

რედაქცია იმყოფება ქ. თბილისში საღვთის კუჩხზე,
მარკაროვის სახლებში.

რედაქციას აქვს კანტორები: ქ. ქუთაისში ხანა-
ნაშვილების სახლებში და დ. შვირილაში რედაქტორის
საკუთარს სახლებში.

გაზეთზე ხელის-მოწერა შეიძლება როგორც
რედაქციაში, ისე კანტორებში.

ზარევე მცხოვრებთა გაზეთის დაბარება შეუძლიათ
ამ ადრესით: Въ Квирилу, въ контору редакціи
„МЦКЕМСИ“ и „ПАСТЫРЬ“.

შინაარსი: უწმიდესი სინოდის ობერ-პროკურორი
კონსტანტინე პეტრეს ძე პოპედონოსცევი. — სოხუმის
ახალი ეპისკოპოსი, ყოვლად სამღვდლო აღქმანდრე. —
პასუხი მ. ბენედიქტეს (პარკალასის). — ხმა რაჭის
მღვდლისა. — «მწყემსი»-ს კორესპონდენტი თიანეთის
მარზიდაგან. — საისტორიო მასალა. — ახალი ამბები და
შენიშვნები. — განცხადება.